

TARMO YLI-RAJALA

Sonaatti neljälle
viululle ja yhdelle
haitarille

**SONAATTI NELJÄLLE VIULULLE
JA
YHDELLE HAITARILLE**

© 2019 Tarmo Yli-Rajala

Päällys ja taitto: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-1304-4

**SONAATTI NELJÄLLE VIULULLE
JA
YHDELLE HAITARILLE**

Vain tylsillä ja yksivakailla ihmisillä
on selkeä käsitys logiikasta.
Meitä unisia hulluja se naurattaa.

Katselin kuvaa. Sen reunat olivat vääntyneet ja kasvojen ilme kääntynyt harmaaksi. Keskellä oli taitos, joka jakoi kuvan kahteen erilliseen osaan, minuun ja Veeraan. Hänen suupieltään veti hienoon hymyyn, mutta toinen puoli kasvoista oli vakava ja tuijottava. Kuin olisi katsonut lävitseni. Minun muistikuvissani hän oli aina nuori ja viehättävä, halusin löytää hänet täältä vielä toistamiseen ja varmistua asioista, jotka olivat saaneet outoja käänteitä. Ymmärsin että se oli minun toimeksiantajienikin tahto, ottaa selvää ja tutkia taustoja. Nousin autosta ja tähyilin vanhaa maisemaa joka ympäröi minut. Ne olivat muistoja, ja niillä oli masentava vaikutus mielialaan. Auton tuuletin hyrisi kodikkaasti kun kuljettaja jäi odottamaan ja kaivoi jotakin taskustaan. Tupakka-askin. Hän vilkaisi vielä syrjäsilmillä kohti. Minä kävelin lyhyen matkan kadun yli ja katselin taloa jonka ullakon ikkuna tuijotti vastaan rävähtämättä, kylmänsinisenä ja kuolleena. Ikkunan alla kohonnut omenapuu oli katkaistu vuosia sitten. Sen paikalla oli laho kanto, jota vasten nojasivat lasten kolmipyöräiset rattaat. Jostakin hyvin kaukaa kuului lasten naurua ja minun tuli haikea olo. Yläkerran ikkunassa häilähti varjo. Erotin sieltä kalpeita lasten kasvoja jotka näyttivät pelokkailta. Tuijotin niitä vuoron perään silmiin ja huomasin, että pikkutyttö näytti minulle kieltä. Varmuuslukkua käsiteltiin, ketjut kilisivät ja sitten juoksuaskelia. Kuului huuto: se tuli jo! Vilkaisin vielä kerran ympärille. Olinko oikeassa paikassa ja oliko joku osannut odottaa minua? Tässä talossa minä asuin Veeran kanssa joskus nuorena. En muista miten kauan, mutta vuosia kuitenkin. Tuntui kuin olisin lentänyt akkiä sen pihaportaille ja talossa varauduttiin ottamaan vastaan entinen vieras.

Taksikuski rykäisi. Hän oli hivuttautunut hiljaa viereeni ja puhalteli vielä tupakan savuja. Kaivoi askin taskustaan ja ojensi minulle.

- Tosta palamaan?

Sytkärin liekki leimahti punaisena, työntyi kohti kuin poltinrauta.

Mittailin katua katseella, arvioin muutoksia. Jotakin vierasta tässä nyt oli, vaikka rakennukset olivat lojuneet paikoillaan jo vuosikymmeniä.

- Vieläkö on tuttuja täälläpäin, taksikuski kysäisi vaitiolosta kiusaantuneena.

- Pitäisi niitä olla, minä valehtelin. Mittari autossa raksutti aikaa ja niinpä tein päätöksen. – Niin että minäpä taidankin jäädä tässä apostolinkyydille. Käväisen talossa ja viivyn täällä ehkä varttitunnin. Jos sitten vaikka taas odottaisit.

Mies ei sanonut mitään. Ihmetteli vain, miten varttitunti voi riittää vanhoille tuttaville jos sellaisia täältä löytyy. Hän tumppasi tupakan, nosti takakontista minun laukkuni ja vilkaisi vielä kerran kummastuneena kohti. Taksi lähti ja minä tuijotin tovin aikaa hämäämään etäännyviä takavalvoja kunnes ne katosivat katujen risteyksessä pienen kumppareen taakse. Kaipa se päätti hakea kaupasta jotakin suuhunpantavaksi, ja tulee takaisin minä ajattelin.

Poimin laukun rätäsohjoiselta kadulta ja astelin talon pihaan. Rautaportti oli kutsuvasti raollaan. Kaikki täällä palasi muistin sokkeloista mieleen, asioiden ja tapahtumien osat loksahelivat paikoilleen kuin palapelin palat. Mutta hyvin hitaasti, niin että oli pakko pysähtyä. Liiterin nurkka, hietakasa, juurikasmaa ja halkopino. Kauempana pihan perällä oli aikoinaan puusee joka nyt oli kadonnut. Paikalla oli vain aavistuksen verran kohoava kumppare ja rykelmä nuoria pihlajia.

Halkopinon luona puisteli iäkäs nainen pontevasti mattoja.

- Anteeksi, minä kysyin, asuuko tässä talossa vielä Veera niminen nuori nainen?

Vanhus ei piitannut minusta. Hän käänsi maton toisinpäin ja huh-toi sitä marraskuiseen pihanurmeen. Vilkaisi ohimennen minun lävitseni kohti porttia jota äi hetkeksi tuijottamaan hämmästyneenä. Olin sulkenut sen perästäni ihan vanhasta tottumuksesta. Koska en saanut vastausta, jätin naisen rauhaan ja suunnistin kohti talon ulkoportaita. Siinä oli iso punaiseksi maalattu vesitonkka. Ovi oli tuttu vuosien takaa, vaikka jo vähän rapistunut. Maalipinta hilseili ja kamanasta pilkisti kohollaan oleva ruosteinen naula. Ulko-ovi aukesi helposti ja sen takaa löytyi vielä tutumpi eteinen hajuineen kaikkineen. Vain jokunen uusi esine kertoi ajasta joka oli vaihtunut huomaamatta.

Tästä rakennuksesta oli tehty kerhotalo. Katselin sen eteishallista huoneisiin johtavia suljettuja ovia, valikoin niitä. Tuossa oli keittiön ovi, tuo johti eteisestä suoraan suureen kamariin. Vasemmalla oli iso vaatekomero ja nurkassa valkoinen kaakeliuuni. Pienen eteisikkunan vierestä lähtivät kiertämään vintin raput yläkertaan, jossa sielläkin oli huoneita ja niissä muinaisia haamuja. Minä pelkäsin niitä ja siksi yritin keskittyä kirjoihin joita minulla oli komerossa kymmenittäin. Rooman poikia, Latvasaaren kuninkaan hovilinna, viimeinen mohikaani. Hyvin kauan sitten minä kannoin yläkerran huoneeseen lisää kirjoja. Eniten minua kiinnosti paleontologia. Halusin tutustua myös klassilliseen kirjallisuuteen, koska elättelin luuloa että niistä tiedoista olisi joskus hyötyä tulevaisuudessa. Kaikki nuo luulot ja kuvitelmat tuntuivat nyt turhauttavilta. Olin elänyt luulojen ja odotusten labyrintissa, josta ei ole pääsyä pois. Ketä kiinnostaisi tietää kuka sanoi ruhtinas Don Fabriziolle, että jos tahdomme kaiken pysyvän ennallaan, on kaiken muututtava?

Minulta kysytään nyt miksi en valinnut parempaa ammattia, sel-laista jota arvostetaan ja josta maksetaan paremmin. Heille olen aina vastannut, etten piittaa juosta rahan perässä ja arvostukset minä tunnen. Ne ropisevat roskina konkurssipesän lattialle. Olen saanut kokea senkin, että kun liehittelijät kaikkoavat jää jäljelle ystävä joka ei tarjoa

turhaa arvostusta. Hän vain on itsepintaisesti mukana eikä välitä siitä mitä muut ajattelevat tai tuntevat. Mielessään hän ehkä sanoo kaikille arvostelijoille että haistakaa.

Kannoin laukkuja joka oli nyt raskaampi kuin vuosia sitten. En aivan tarkoin muistanut mitä siihen lähtiessä ladin, mutta ainakin valokuvia elämän varrelta. Veeraa edestä ja takaa, papereita ja tyhjiä arkkejakin. Ajattelin kirjoittaa taas jotakin, mutta en vielä tiennyt mitä. Jos löytäisin Veeran täältä vielä, niin ehkä hän muistaisi sellaista mikä on syytä kirjata paremmin muistiin, vaikka paperille. Firman salaiset asiakirjat oli suljettu sinetillä ruskeaan kirjekuoreen. Minun piti viedä ne Veeralle, en tiennyt miksi. Kannettavan tietokoneen jätin tarkoituksella kotiin, koska muistoja on vastuutonta tallentaa pilviin. Minä olen ehkä vanhanaikainen ja epäluuloinen kaikkea sellaista kohtaan, mikä perustuu pelkkään materiaan ja pakottaa fysikalistiseen maailmankuvaan.

Portaat narisivat. Ulkona mattoja puistellut vanha nainen oli ilmaantunut vauhkona ovelle, jonka juuri äsken avasin ja pälysi nyt hämmennyneenä askelmia, jotka taipuivat raskaasti ja parahtivat valituksen sitä mukaa kuin nousin yläkertaan johtavia portaita ylös. Vilkaisin häntä voitonriemuisesti, koska arvelin ettei hän voinut nähdä minua. Nainen vain kuuli rappusten narinan, mutta näytti sokealta. Jostakin etäältä kuului cembalon soittoa. Terästin kuuloa, se oli tuo Paul de Sennevillen Mariage d'amour.

Nuuhkaisin ullakon äitellä sahanpurun leimahdusta ja näin paikan, jossa nykyisen talonväen naftaliiniin viikatut vaatteet lojuivat pukupusseihin ahdettuina. Nainen oli kavunnut jo ohitseni ja istui pienen ikkunan ääreen jakkaralle hajareisin leikkomaan matonkuteita. Sakset välkkyivät hänen sormissaan, jotka muistuttivat linnunkynsiä. Raekuuro ropisi peltikatolla ja vasta nyt nainen näki minut selvästi. Silmissä hänellä oli vaalea kalvo, se oli kuin maitoa ja sen läpi näin sinisten iiristen hahmot. Hänen rintansa kohoili hengityksen tahdissa kuin kiivaan juoksun jälkeen.

- No, sinäkö tulit jo näin aikaisin työstä, hän sanoi. – Eikö sen pitänyt päättyä vasta viideltä?

Vilkaisin rannekelloa. Se näytti varttia vaille kolmea iltapäivällä. Seurasin hetken viisaria hämmentyneenä, sillä näytti kuin se olisi liikunut takaperin ja kellosta olisi kuulunut hidasta soittoa. Taas tuo Mariage d'amour. Alakerrasta oli jo tovin aikaa kuulunut kiihtynyttä puheensorinaa ja joku kuului hiiviskelevän portaikossa.

- Minä nyt vaan lähdin etuajassa, sanoin naiselle.

Mitä se muuten hänelle kuului mitä päätän milloinkin tehdä. Nainen näytti ovelalta eikä vastannut mitään. Hän vain istui ja leikkoi siinä pitkiä kudesuikaleita vanhasta lakanasta, jonka päällä minäkin olen joskus maannut. Huomasin että hän oli saksinut monet tutut ja kauan sitten loppuunkulutetut paidat, lakanat ja liinat kirjavaksi keräksi. Niistä kudotaan mattoja joiden päällä ainakaan minä en aio koskaan tepastella. Ja taas sakset välkähtelivät naisen sormissa, jotka olivat kuin petolinnun kynnet.

- Etkö sinä muka tunne minua, hän kysyi.

Jätin vastaamatta ja kerroin hänelle aikomuksistani.

- Ajattelin yöpyä tuossa vanhassa kämpässäni, sanoin naiselle turhan haastavasti. Kai minulla siihen sentään on vielä oikeus. Minä olen siellä maannut monta ahdistavaa yötä elämässäni ja nyt haluan nähdä, että se kaikki olikin hallusinaatiota.

Nainen ei sanonut mitään ja niinpä avasin uhmakkaasti ullakkokamarin oven. Siellä oli kaikki lähes entisellään, saksofoni seinällä naulasta roikkumassa ja punakuuppainen pöytälamppu pöydällä ikkunan edessä. Kun kosketin verhoa, lehahti siitä useita koiperhosia, mutta minä sytytin lampun ja katsahdin mustia ruutuja. Ilta oli edennyt jo kohti pimeyttä ja parin kilometrin etäisyydessä täältä, mustan ja muhevaksi kynnetyn pellon takana joku näki valonvälähdyksen. Punainen lyhty, mutta tämä ei ollut merkki vallankumouksesta.

Asetin laukun sängylle ja kaivoin esiin pyjaman. Vasta nyt huomasin, että hämärässä nurkassa, lähellä komeron ovea oli istunut outo mies seinään nojaten. Hänen edessään lattialla lojui kasa pelikortteja, ja hämmästyen näin että ne kaikki olivat ristiässiä. – Oletteko täällä aivan yksin, kysyin mieheltä joka vältteli katsekontaktia. Jostain syystä teitittelin häntä, vaikka mies näytti aivan vaarattomalta. Pelikortit olivat sillä tavoin hajallaan, että ymmärsin jonkun juuri äsken lähteneen paikalta. Vaistosin miehen olemuksessa salailua ja aloin epäillä, että tuo äskenlähtenyt oli Veera. Riisuin matkalla ryvettyneet housut ja viikkasin ne naulakon ripustimeen. Paitakin oli hikinen, pitäisi pyytää sitä vanhaa naista pesemään sen koska minulla ei ollut matkassa mukana varapaitoja.

Nostin kirjoituskoneen pöydälle. Ajattelin että on varmaan outoa palata ajassa takaisin 1980-luvulle, sillä vuosikausiin en ollut edes muistanut kirjoituskoneiden olemassaoloa. Oliko minulla edes siihen sopivaa värinauhaa laukussa? Etsin matkatavaroiden joukosta, kaivoin sitten myös taskut läpikotaisin ja löysin vain nipun vanhoja kuulakyniä. Ne näyttivät kuivuineen jo pelkiksi muovitikuiksi ja siksi paiskasin ne saman tien roskakoriin korttia pelaavan miehen viereen. Tämä heitti minuun ilkeän silmäisyn.

- Hän oli täällä vielä äsken, ennen kuin tulit häiritsemään meitä. Veera on vähän herkkä ja vierastaa nopeita muutoksia.

- Mihin hän lähti? Sanoiko mihin ja oliko hänellä jokin kesken jäänyt tehtävä taas? Niitä hänelle jaettiin auliisti jo nuorempaanakin, mutta hän jätti ne yleensä kesken.

- Minä vaan en tiedä tehtävistä, mies sanoi ja jatkoi korttien asettelua. Nämä pitäisi saada järjestykseen ennen iltasoittoa.

Asetuin entiselle vuoteelleni makaamaan selin niin, että voisin laskea ajan kuluksi kattolaudoitusta. Se oli rakennettu ponttilaudoista, pitkistä ja kapeista. En halunnut enää jatkaa hedelmätöntä ajatus-

tenvaihtoa pelurin kanssa, vaan teeskentelin väsynyttä. Jääköön mies nurkkaan istumaan, ehkä Veerakin vielä palaa paikalle kunhan olen saanut unennurkasta otteen.

Kirjallisuus jakaantuu kahteen toisistaan selkeästi erottuvaan ryhmään. Valtaosa siitä kuuluu ajanvietteeseen (99 prosenttia). Pieni vähemmistö (1 prosentti) kuuluu varsinaiseen kirjallisuuteen, eli siihen jota harva jaksaa lukea koska poninhäntä kiristää tai pipo kaljun päällä on liian tiukalla. Tämä suurenmoinen teos, jota parhaillaan käpälöit likaisilla käsilläsi, ei kuulu mihinkään tyyllilajiin eikä genreen. Oikeastaan se ei siis olekaan mistään kotoisin. Niin että jos aiot ryhtyä sitä lukemaan, ole tarkkana!

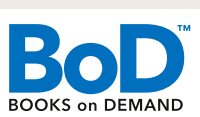
Tarmo Yli-Rajala s. 8.10.1937, on yhteiskuntatieteiden lisensiaatti ja emeritus kirjastotoimenjohtaja, Pirkkalaiskirjailijoiden ja Suomen kirjailijaliiton jäsen. Syntymäpaikastaan Käkisalmen varuskunnasta hän joutui muuttamaan ilmastomuutosta pakoon Rovaniemelle, josta on valunut Pohjanmaan kautta Akaan Viialaan. Isän suku on lähtöisin Jalasjärveltä, äidin Viipurista. Mielestään hän on vasta varhaiskeski-ikäinen eikä viihdy sisäänlämpiävissä kirjallisissa kuplissa. Lisäksi hän on vielä vailla työläistaustaakin. Tunnustuksena kirjallisista ansioistaan hänelle on luovutettu ruoneperin torttu Matomäen kevätfestivaaleilla 2019.

Romaanin nyt ilmestyessä kirjailija haluaa esittää kiitoksensa useille kritiikin kersanteille sekä Rimmin kaupungin Vapaapalokunnalle pyyteettömästä tuesta ja arvokkaista neuvoista joita on näiltä mainituilta tahoilta saanut monivuotisen kirjoitustyönsä vaiheissa. Erityisesti hän haluaa kiittää myös vaatimatonta ja anonyymiä kustantajaansa, tunnettua kirjallisuuden ystävää ja kansainvälistä mesenaattia toivottaen hänelle antoisia lukuhetkiä jossakin ulkomailla.

ARMAS OL AIKA,	Romaani 1980
ANTAAS OLLA AKAN JÄRVESSÄ (toim.)	Sananparsikok. 1985
HERRA MEITÄ KOITTELOO	Sananparsikok. 1991
KASVOSI	Romaani 1992
KISSIN VIKKET	Pakinoita 1995
EI MIKÄÄN	Romaani 2014
RUMAT RIIHELLE, KORJAT KYRÖNOJALLE	Talohistoria 2014
VYÖ AVOIMENA, SOLKI LERPATTAEN	Lyhytproosakok. 2016
SONAATTI NELJÄLLE VIULULLE JA	
YHDELLE HAITARILLE	Surrealinen epäromaani 2019

ISBN 978-952-80-1304-4

www.bod.fi